

ta prapor vabijo tudi vse ljudske učitelje po Slovenskem“.

Sodeloval je Kosar pri „Slov. Gospodarju“ zlasti tista leta, dokler je vrednik mu bil dr. J. Ulaga; opisoval je na pr. Cerkvene zadeve, o novem letu katoliškim Slovencem v resni prevdarek, o novih postavah vojaških in o pomanjkanju duhovnov, nevarnost in nada, sveto leto in liberalna politika, prijazna beseda našim kerčmarjem, svarjenje pred branjem malopridnih časnikov itd.; sodeloval je pri mnogih katoliških društvih in cerkvenih slovesnostih, pri vredovanju škofijskega lista in razprav iz dekanijskih posvetovanj itd.

Katoliška cerkva in njeni sovražniki. Spisal Fr. Kosar, korar Lavantinske stolne cerkve. Izdalo katoliškotiskovno društvo. Snopič IV. V Mariboru 1872. 8. 127. Nat. J. Skaza. Fazalo: Vvod. Vprašanje I: Ali je cerkva kaj zadolžila, da jo ljudje toliko sovražijo. II. Kdo so sovražniki kat. cerkve in kaj ji očitajo. III. Kakošne dolžnosti imajo katoličani v sedanjem času do svoje cerkve.

Nebeška hrana. Bogoljubnim dušam dana od družbe sv. Mohora. Spisal Franc Kosar, korar stolne cerkve v Mariboru. Del I. V Celovcu 1875. 8. VIII. 407. Nat. tiskarna družbe sv. Mohora. Vvod. O molitvi. Poglavje I. Pobožnosti za vsaki den. II. Za celi teden. III. Pri prijemanji zakramentov sv. Pokore in sv. Rešnjega Telesa. — Del II. V Celovcu 1877. 8. V. 456. Kazalo: Poglavje I. Pobožnosti za celi mesec. II. Za celo leto. III. Za razne priloznosti in potrebe. IV. Za bolnike. V.

Za umirajoče. VI. Pobožnosti kerščanskega pogreba.

Kosar je mož, ki svojega katoliškega, slovanskega in avstrijskega značaja nikoli in nikjer ne skriva. Bil je mnogo po svetu, in kadar je bil Slovan na nogah, bil je tudi Slovence Kosar. Tako na pr. na velikem slovanskem popotvanju v Rim leta 1881, na Velehrad l. 1885, v Lurd l. 1886, v Sarajevo l. 1889 o posvečevanju prestolne cerkve presv. Srca Jezusovega. Krasna, prekrasna je labudnica t. j. Slovenska pridiga pri Lurški dupljini o priliki avstrijskega romanja dne 16. avg. 1886, govoril Franc Kosar, korar stolne cerkve v Mariboru. — O dolžnostih avstrijskih romarjev pri Lurški Materi Božji. Premisliti hočemo tri resnice: Mi smo romarji, — mi smo slovanski romarji, — mi smo avstrijski romarji (Zg. Danic. 1886 l. 53 in 1887 l. 1; tiskana tudi posebej). — Tej pridigi se dostojno družji v sklep „Beseda o molitveni družbi sv. Cirila in Metoda, ali ponovljeno vabilo k obilnemu pristopu k tej družbi“. Slavni odbor Mohorjeve družbe je spoznal za umestno, da letošnje Večernice spregovoré tudi besedo o molitveni družbi sv. Cirila in Metoda, in je meni — podpisanemu — besedo ponudil. Zakaj ravno meni? Zakaj letos? In je-li ta beseda sploh potrebna? Te tri vprašanja razpravlja v treh razdelkih Fr. Kosar v Večernicah l. 1887 str. 81—93 ter pravi naposled: „Mohorjeva družba je storila svojo dolžnost, da je to besedo spregovorila; zdaj pa nastopi vaša dolžnost, verni Slovenci! da izgovorjeni besedi daste življenje“.

Književnost.

Jezičnik, knjiga slovenska v XIX. veku, 29. zvezek, spisal kanonik profesor J. Marn, izšla je kot ponatisek iz 31. letnika »Učiteljskega Tovariša«. Ta zvezek je posvečen slovenskim učiteljem, ker je v njem opisano literarno delovanje večinoma učiteljev in sicer so opisani Cegnar, Levičnik, Močnik, Navratil, Praprotnik, Tomšič. S kako natančnostjo g. pisatelj sploh v »Jezičniku« opisuje slovensko lite-

rarno delovanje, ni treba omenjati, saj je vsakemu znano, kdor to knjigo pozna, in iz tega se da sklepati, kakšno zgodovinsko vrednost ima »Jezičnik«.

Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1892 s popolnim imenikom šolskih oblastev, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega osebja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroš-

kega po stanji v začetku šolskega leta 1891/92. — VI. leto. — Izdal in uredil Mihael J. Nerat, nadučitelj in urednik »Popotnika« v Mariboru. Celje. Tiskal in založil Dragotin Hribar. — Kakor prvih pet letnikov, tako tudi šesti letnik z velikim veseljem pozdravljamo, tembolj, ker je »Koledar« leto za letom bolj popoln ter vedno bolj ustreza željam slovenskega učiteljstva bodisi gledé vsebine ali gledé zunanje oblike. V njem najdemo letos popoln koledarj za tekoče leto; slika slavnega pedagoga Jana Amosa Komenskega z lepo pesnico: »Ob rojstveni tristoletnici Jana Amosa Komenskega«; rodopis cesarske rodovine; upravni odbor in delegacijo »Zveze slovenskih učiteljskih društev«; tarif za pisma; najvažnejše perijodične uradne opravke šolskih vodstev in krajin šolskih svetov; šolske praznike; žrebanje vseh avstro-ogerskih sreček l. 1892; dr. G. A. Lindnerja: »deset pravil za življenje«; lestvice za pristojbine šteampelnov; kratak opis avstrijsko-ogrske monarhije z ozirom na nje velikost v km², število prebivalcev, glavna mesta s številom prebivalcev; imenik šolskih oblastev, učiteljske, c. kr. izpraševalnih komisij, ljudskih šol in učiteljskega osebja, kakor lansko leto; »dodatek« z imenikom učiteljsčnikov-četrtletnikov oziroma četrtletnic v Mariboru, Gradcu, Ljubljani, Kopru in Gorici. Za tem pride »imenik« učiteljskih oseb, ki so v preteklem letu iz učiteljstva izstopile in sicer v pokoj stopile ali umrle. Bazven tega dobiš v »dodatku« popolni abecedni imenik šolskih krajev in učiteljskega osebja; na konci koledarja je pa več praznih listov za beležke.

»Popotnikov koledar« stane komad navadne vezi l. gld. 30 kr. Ta cena je seveda kljubu raznovrstni vsebini vsejedno še precej visoka; odvisna je pa od naročnikov; če se bode slehern slovenski učitelj naročil na »Koledar« in ga tudi pravočasno plačal, bode v prihodnje gotovo tudi cena nižja.

Občna želja slovenskega učiteljstva je pa, da bi, če ne že v začetku šolskega leta, pa gotovo vsaj pred novim letom izšel ter bil v gradno že razposlan. Želeli bi tudi, da bi bila v prihodnje imena učiteljev z drugačnim tiskom (n. pr. z ležečimi črkami) tiskana, da bi bila bolj razvidna. Tu pa tam se najde tudi kaká jezikovna napaka; mislim, da je bolj pravilno »Zveza«, kakor »Zaveza«; popolnoma napačno je pa: »Med tiskom **vršjuče** se premembe«. Vsega tega pa ne smemo zameriti g. uredniku, če pomislimo, koliko truda ima z uredovanjem »Koledarja«, zato ga vsem tovarišem in tovarišicam najtopleje priporočamo v naročbo in ne moremo si misliti slovenskega učitelja ali slovenske učiteljice brez »Popotnikovega koledarja«, ki je vsakemu izmed nas pravi »vademeceum«.

J. D.

Fünfzehnter Jahresbericht der k. k. Staats-Gewerbeschule in Graz. Director K. Laužil.

To letno poročilo omenimo zaradi tega, ker Slovenci nimamo svoje državne obrtne šole. Naše obrtne šole so le strokovne ali samo nadaljevalne šole. Če se hoče torej kak slovenski mladenič v kakí obrtni stroki više izobraziti, treba mu je iti v Gradec. Zaradi tega visoka vlada vsako leto šolsko nadzorstvo opozarja na ta zavod. Kako obširen je zavod, razvidi se lahko iz tega, da ima 43 učnih moštij. Učencev in učenk je bilo v šolskem letu 1891. 812 v starosti od 13. do 45. leta. Po domovini je bilo seveda največ Štajercev, 571. Na drugem mestu je Niže-Avstrijska (41), na tretjem Ogerska (30), na četrtem Kranjska (26). Dalje so Koroška (24), Laška (22), Češka (19), Primorje (15) itd. Izmed teh je bilo Slovencev 53. A. Ž.

Katalog des k. k. Schulbücher-Verlages in Wien. Ausgegeben am 15. Juli 1891. Po tem katalogu ima c. kr. šolsko-knjižna zaloga nastopne slovenske knjige in šolske potrebščine v zalogi:

A. Za ljudske šole: Mali katekizem (tri izdaje à 8, 7, 6 kr.); Srednji katekizem (28 kr.); Veliki katekizem (dve izdaji à 50 in 30 kr.); Krščanski katoliški nauk (25 kr.); Sveti listi, berila in evangeliji (46 kr.); Zgodbe svetega pisma (50 kr.) — Začetnica in prvo berilo, Miklosich (24 kr.); Drugo berilo in slovnica (35 kr.); Tretje berilo (40 kr.); Četrto berilo (60 kr.); Slovenska slovnica (45 kr.) — Prva računica (8 kr.); Druga računica (12 kr.); Tretja računica (43 kr.); Četrta računica (16 kr.); Peta računica (20 kr.) — Slovensko-nemška začetnica, Miklosich (20 kr.); Slovensko-nemški abecednik, Preschern (35 kr.); Prva nemška slovnica (24 kr.); Druga nemška slovnica (36 kr.); Tretja nemška slovnica (30 kr.); Navod k naučenju italijanskega jezika, Valentič, I. del (20 kr.), II. del (42 kr.). — Tablica zlogovanja (1 gld. 40 kr.).

B. Za učiteljsišča: Domoznanstvo poknežene grofije Goriške in Gradišanske, S. Rutar (40 kr.).

C. Pomožne knjige: Navod k Kundratovim anatomičnim tablam (20 kr.); Navod k prvi in drugi računici (35 kr.).

D. Cesarska pesem, avtentični tekst (5 komadov 2 kr., 100 komadov 35 kr.).

E. Tiskovine: Nenatisnene pole za spričevala (z jednostranskim podtiskom 100 pol 1 gld. 40 kr., z obojestranskim podtiskom 1 gld. 50 kr.) — Izpustnice, odhodnice in obiskovalna spričevala za Štajersko z nemškim in slovenskim tekstom (à 2 kr.).

F. Učni načrti: Učni načrti za ljudske šole na Primorskem v nemškem, laškem, hrvaškem in slovenskem jeziku (70 kr.) — Učni načrti za meščanske šole in navod k učnim načrtom za ljudske in meščanske šole na Primorskem (90 kr.).

G. Knjige za srednje šole: Slovensko berilo za peti gimnazijalni razred (42 kr.); Slovensko berilo za šesti gimnazijalni razred (42 kr.); Slovensko berilo za sedmi gimnazijalni razred (31 kr.); Slove-

nisches Elementarbuch für Mittelschulen und Lehrerbildungsanstalten, J. Lendovšek (nova knjiga, 80 kr.).

Po izdaji tega kataloga je ta zaloga, kakor smo slišali, založila tudi nekatere tiskovine za obrtne nadaljevalne šole v slovenskem jeziku.

Mnogo knjig še pogrešamo, posebno peto računico za štiri- in večrazredne ljudske šole. Kar se tiče jezika, nam ne ugaja, da se v »prvi, drugi in tretji nemški slovnici« poluglasni e pred r-om ne izpušča, kar se ne vjema z drugimi učnimi knjigami. A. Ž.

L i s t e k.

Sodba — strašna beseda! Le pomislite, koliko revežev, kateri nimajo čiste vesti, trese se pred njo. Kajti sodba je navadno identična z obsodbo in — to ni, kar si bodi!

Ubogimi moji listiki! Kakor listi trepetlike so trepetali, ko so se zadnjič (že veste kedar) sodili in — obsodili. To ni mala stvar — obsojen biti!

Ne poznam sicer tistega paragrafa, po katerem se je obsodba izvršila, a očitalo se jim je, da — da pišejo o učiteljskih — plačah; zato se je izrekla obsodba: »Ne ugajajo!« in te grozne besede so kakor tresk in grom razjarjenega, viharnega neba zadele Vašega ubogega listkarja. Da, to je hudo! Pa, kaj sem hotel, revež? Nisem vedel, da se v listku ne sme pisati o naših plačah, da se ne sme kritizirati postopanje onih organov, kateri nam režejo kruh; nisem vedel, da ne sme biti listek resen, tudi ne ironičen, sarkastičen, ampak da mora biti **samo** humorističen. To je meni vse novo in najbrž — Vam tudi; to bi bilo novo tudi začetniku listka, Francozu abbeju Geoffroy-u, če bi bil še živ.

Sploh ste pa vsemu temu krivi samo Vi! Da bi bili razpisali nekaj cekinov nagrade za najboljši listek, pa bi ga dobili; brez nič ni nič! Res ne vem, zakaj tega takoj ne storite. Videli bi, kak uspeh bi to napravilo. Na pošti bi nastavili takoj posebnega pismo-šo, kateri bi Vam družega ne nosil, kakor didaktično-pedagogiške in pedagogiško-didaktične spise in pa prave, pristne listke. Ne verjamete? Res, kajti denar je denar, in še celo zlato; hm, to je vse kaj družega, kakor »stanovska čast«. Ta le šepeta na uho učiteljem: »Primi za pero, piši, posveti svoje duševne moči glasilu našemu, »Učit. Tovarišu«, saj to je ogledalo, v katerem se kaže naš stan svetu; piši, ne zato, da **bi bil plačan**, ampak da si naš list pridobi več veljave, večjega ugleda«. Vidite, to je prazno blebetanje »učiteljske časti«, ta ne opravi nič. Ves drug tič je denar! Ta pa ne šepeta samo; ta vpije: »Vidiš me, kako se svetim? Spiši članek, pa me imaš, saj sem gospodar sveta; saj veš, koliko veljam; jaz storim človeka!«

Ne bodete se čudili, če Vam rečem, da bi vsem tistim, kateri sedaj molče kritizirajo ali kritikujejo molče, sedaj odtajalo zamrzneno črnilo in da bi stotine rok delalo za Vaš list.

Da, denar ima res svojo moč in dosegel bi svoj namen bolje kakor uboga »stanovska čast«. Torej

storite takoj, kar ste zamudili! Razpišite za najboljši spis 2 cekina, za najboljši listek 1 cekin. Saj se Vam ni treba bati za denar; če ste malo prekajene glave (o čemer nikakor ne dvojim), boste vedeli pravo pogoditi, da ga ne bode treba izplačati. Izrekli boste še Vi obsodbo o poslanih spisih, pa je. »Meni niso všeč, nobeden ni najboljši!« to rečete, pa ne bode treba Vam denarja šteti; drugo leto pa lahko podvojite darilo za najboljši spis in naposled izrečete ravno tako sodbo, kakor prvo leto in — učinek bode taisti.

Da, sodba, to je čudna reč! Najbolje čutim to jaz. Ne vem, naj bi bil ta listek zadnji, katerega Vam pišem in naj odložim svoje pero in svoj mikroskop v kot, ali naj se v kljub obsodbi vendar še katerikrat oglasim! Vederemo! Vsakemu ustreči ni mogoče, saj znate ono pripoved Kristofa Šmida o očetu, sinu in oslu. Ker je pa dovoljeno seveda vsakemu kritizirati, pridržal si bodem vendar tudi jaz pravico, še katero ziniti v listku.

Pri vsej tej bolesi se mi pa vendar smeje srce! Nisem samo jaz tisti nesrečnik, nad čegar glavo se je zlomila palica; tudi Vi, gospod urednik, pridete na vrsto in z Vami — tutti quanti — vsi Vaši gg. mestni tovariši. Ha, ha, sedaj se Vi meni smejete, potem se bodem pa jaz Vam. Vi še ne veste, kaki črni oblaki se zbirajo nad Vašimi glavami, ubogi ljubljanski učitelji! Že vstaja neizprosno in strog sodnik izmed kranjskih učiteljev, kateri Vas premele, kakor pčeno. O, uboge »specijalitete« in »metamorphose« našega stanu! Zakaj gledate »učitelje ob periferiji« naše domovine tako oblastno, češ, mi smo mi? Bruno, ta kruti Bruno, ki divja okolo kakor rjoveč lev, sodil Vas bode družega za družim, in »Listi s Kranjskega« bodo nosili Vaše obtožbe in obsodbe v »Popotnika«, v list, kateri se ima potegovali za blaginjo in ugled — učiteljstva, v glasilu »Zveze«. Če bode to res, kar se Vam obeta, bode »Popotnik« glasilu čudne »zveze«, najbrže »nove zveze« ljubljanskega Grada z divno gorenjsko Radovljico. Nek hudobni duh mi pravi, da Vam ta Bruno odpusti in da se »Listi s Kranjskega« med potjo na Štajerskem zgube v — koš, kar bi ne bilo prav, ker bi mene jezilo, da bi se ne mogel veseliti nad obsodbo »specijalitet« in »metamorphos« našega stanu. Ha, krasni izrazi!

Postojinski.